

## آشنایی با وضعیت کنونی قربانی در حج (قربانگاه معیصم)

محمدسعید نجاتی\*

### چکیده

در این نوشته، به ابعاد مختلف طرح جدید قربانی در معیصم، با استناد به اطلاعات پایگاه اینترنتی این طرح پرداخته‌ایم و به سئوال‌هایی که در این باره مطرح می‌شود پاسخ خواهیم داد و در ادامه، به خبری که در یکی از کشتارگاه‌های روباز این طرح، در موسم گذشته (۱۴۳۹ق.) رخداد، و به مصاحبه‌ای با مسئولان قربانی ایران در حج‌های اخیر خواهیم پرداخت.

معرفی مراکز توزیع گوشت‌های قربانی در عربستان و کشورهای محل توزیع سیستم انتخاب گوسفند، دلیل ارزان تر بودن نرخ قربانی و چگونگی خرید قربانی و آمار قربانی ایران در موسم گذشته و نگاهی اجمالی به همکاری بانک توسعه حج و مسئولان قربانی در ایران و... از موضوعات مهمی است که در این گزارش به آن پرداخته شده است. این اطلاعات می‌تواند مستندی باشد برای تعهدات طرف سعودی در ارائه و انجام قربانی.

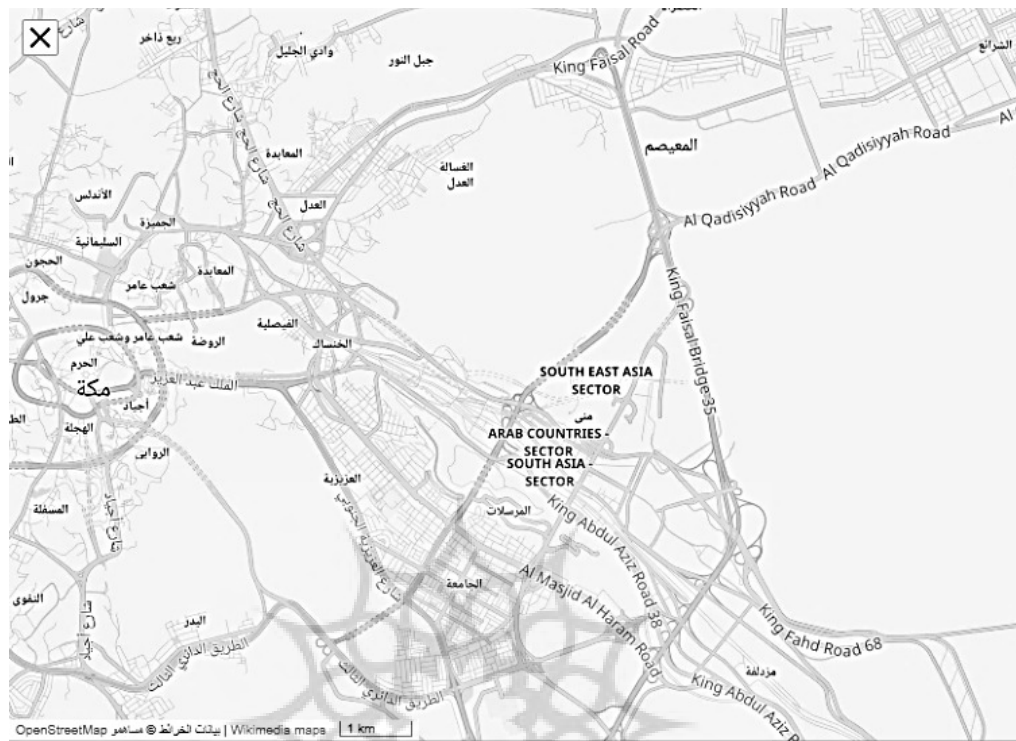
کلمات کلیدی: قربانی، معیصم، منا، حج، مسلخ

یکی از مناسک حج، قربانی کردن در مناسک است که بیشتر در روز عید قربان انجام می‌شود. این سنت از ابراهیم خلیل و ماجرای ذبح اسماعیل در حج ابراهیمی به یادگار مانده است. پیشرفت و توسعه وسایل حمل و نقل و زیاد شدن تعداد حجاج و نبود امکانات برای بسته‌بندی و ذخیره یا انتقال گوشت‌ها و نیز فتوای علمای وهابی که خارج کردن گوشت را از منا، به دلیل حکم پیامبر، روا نمی‌دانستند، باعث شده بود که در قرون اخیر، لاشه قربانی‌های حجاج که بدون استفاده بر زمین منا می‌ماند، مایه دردسر و ایجاد آلودگی‌های مختلف شود؛ به‌ویژه که قسمت عمده آن در مسیر جمرات قرار داشت (حج در قرآن، صص ۱۸۹-۱۸۵؛ حکم الأضحیة فی عصرنا، ص ۱۵). این مسئله در گزارش‌های فراوان حجاج این دوره منعکس شده است. در این گزارش‌ها از تعفن و بوی بد و بیماری‌های دامنگیر حجاج در ایام منا به دلیل جمع شدن این لاشه‌ها سخن گفته شده است (مقاله «از هندوستان تا حریم یار، ترجمه و تحقیق: محمدعلی مقدادی، فصلنامه میقات حج، شماره ۱۴، ص ۱۷۰). این مخاطرات، دولت‌های وقت را وادار کرد تا با دفن کردن و آتش زدن این لاشه‌ها به مقابله با این مشکلات پردازند. در این میان، بیشتر علمای اسلام؛ از جمله علمای شیعه و شیخ شلتوت، از علمای الازهر مصر، با تأکید بر عبادی بودن ذبح، بر استمرار این روند صحه گذاشتند (محمدجواد مغنیه، ج ۲، ص ۲۳۷).

اعتراض‌ها در گوشه و کنار باعث شد که در دهه‌های اخیر، بانک توسعه اسلامی با مشارکت برخی بعثه‌ها و دولت عربستان، برای سامان‌دهی به قربانی، تأسیس کشتارگاه‌های مدرن و وسایل انجماد پیشرفته، ابتدا برای قسمت کوچکی از حجاج در حواشی یا بیرون منا؛ مانند وادی محسّر، ایجاد کند (فصلنامه میقات حج، ج ۷، ص ۹۳). این تأسیسات با حمایت دولت سعودی از سال ۱۴۲۰ ق. به محل دیگری، در فاصله پانصد متری منا به نام مُعِصَم انتقال یافته و به صورت مجهز و با تقسیم بخش‌های آن برای حجاج کشورهای مختلف، به فعالیت مشغول است (آثار اسلامی مکه و مدینه، ص ۱۷۰) اما اشکال عمده این مذابح، قرار گرفتن آنها در خارج از مناسک<sup>۱</sup>.

۱. مطالب مربوط به مجتمع کشتارگاه معیصم، گردآوری و ترجمه و تنظیم از این دو سایت است؛ (www.adahi.org) و (www.alyaum.com/articles/827880).

## موقعیت کشتارگاه معیصم نسبت به مکه و منا در نقشه



### طرح جدید قربانگاه در معیصم

مسئولیت این طرح در سال ۱۴۰۳ قمری / ۱۹۸۳ میلادی، با هدف استفاده بهینه از قربانی‌ها، در حکومت سعودی آغاز شد و اجرای آن به بانک توسعه اسلامی واگذار گردید و هیئتی متشکل از وزارتخانه‌های مختلف پادشاهی سعودی، بر این طرح نظارت دارد. ظرفیت این طرح، که در سال ۱۴۰۳ قمری با ذبح ۶۳ هزار قربانی بود، پس از ۳۶ سال به یک میلیون قربانی در ۸۴ ساعت رسیده است که نشان از مدیریت پیشرفته و پرنشاط آن دارد.

وزارتخانه‌هایی که در این طرح مشارکت دارند، عبارت‌اند از: وزارت امور شهری و روستایی و طرح توسعه منا در شهرداری پایتخت مقدس (مکه)، وزارت کشور، امارت منطقه مکه مکرمه، وزارت امور مالی، وزارت دادگستری، وزارت امور اسلامی و اوقاف و تبلیغ و ارشاد، وزارت حج و عمره، وزارت محیط زیست و کشاورزی و آب، پژوهشکده حج خادم حرمین شریفین و بانک توسعه اسلامی (<https://www.adahi.org>)

واحد‌های به کار گرفته شده نیز عبارت‌اند از: واحد نمونه شماره یک معیصم، واحد پیشرفته شماره دو معیصم، واحد پیشرفته شماره سه معیصم، واحد «ب»، واحد «د»، واحد «ه» و واحد «و» (همان).

## پشتیبانی قانونی و شرعی طرح

طرح سعودی برای بهره‌گیری از قربانی، بر اساس فتوایی است که از دار افتای کشور عربستان صادر شده و هیئت وزیران سعودی نیز آن را تأیید کرده است. این فتوا، بر مبنای وکالت دادن برای ادای فریضه قربانی است و تنها به این طرح منحصر است؛ زیرا تحت نظارت دولت است و باعث تضمین اجرای صحیح قربانی و بر اساس شروط شرعی و بهداشتی مورد نظر و تهیه کشتارگاه‌های مناسب برای تولید حجم بسیار قربانی، به‌خصوص در موسم حج است که همه مسلمانان؛ چه حج‌گزار و چه غیر حج‌گزار، برای قربانی شتاب دارند. لذا این طرح، تنها نهاد مجوزدار برای قربانی و کالتی است.

البته پس از موسم حج، باز هم طرح قربانی، ذبح را به‌صورت هفتگی ادامه خواهد داد.

شرایط شرعی‌ای که مسئولان این طرح، در انجام قربانی حج در مورد گوسفند قربانی تعهد کرده‌اند عبارت است از:

- گوسفند نر (ضیان)، کمتر از شش ماه، و بز، کمتر از یکسال نباشد؛
- لنگی آشکار و واضح نداشته باشد؛
- یک یا هر دو چشمش کور نباشد؛
- گوش‌هایش سالم باشد و حداکثر بیش از نصف یک گوش آن بریده نشده باشد؛
- دندان‌های جلوی آن، حداکثر بیش از نصفش شکسته نباشد؛
- بیمار نباشد و بیماری آشکاری نداشته باشد؛
- شاخش شکسته نشده باشد؛
- دم یا دنبه‌اش قطع نشده باشد؛
- عمرش بیش از سه سال نباشد؛
- آنقدر لاغر نباشد که اعضای داخلی‌اش پیه نداشته باشد.

## محل های توزیع گوشت های قربانی

گوشت های قربانی در مرحله اول میان فقیران مکه توزیع می شود و آنچه اضافه بیاید، ذخیره می گردد و برای کمک به دولت های فقیر اسلامی یا به هنگام بروز حادثه های طبیعی در یکی از کشورهای اسلامی به آنجا فرستاده می شود. در ادامه به تفصیل در باره این مراکز توزیع سخن گفته می شود.

## ساز و کار سفارش و خرید

\* در صورت پرداخت هزینه قربانی به وسیله کالا برگ اعتباری برای کاربر، در صورت ثبت پست الکترونیک و شماره تلفن همراه، در دو مرحله نامه الکترونیک و پیامک، ارسال می شود: مرحله اول هنگام پرداخت هزینه برای اطمینان نسبت به واریز وجه و مرحله دوم هنگام اجرای ذبح برای تأکید بر انجام دادن آن؛

\* اگر قربانی کننده از طریق سامانه خدمات سداد هزینه را پرداخت کرده باشد، سه نامه برای او ارسال می شود:

۱. هنگام ثبت تقاضای خرید قربانی در درگاه الکترونیکی: در این هنگام، شماره پیگیری مختص به خرید و شماره فاکتور نظام پرداخت سداد ارسال می شود تا او را از آخرین زمان پرداخت باخبر کند؛

۲. هنگام پرداخت هزینه: در این هنگام، پیامی ارسال می شود تا او را از دریافت هزینه باخبر کند؛

۳. هنگام اجرای ذبح: ارسال پیام در این هنگام برای این است که تا او را از اجرای قربانی مطمئن کند؛

\* اگر کاربر با تلفن رایگان اقدام به خرید قربانی کند، سه پیامک برایش فرستاده می شود:

۱. هنگام ثبت درخواست قربانی، با ارسال شماره پیگیری خرید و شماره فاکتور طرح قربانی و تعیین زمان پرداخت هزینه؛

۲. هنگام پرداخت هزینه، پیامک دریافت هزینه و اعلام واریز آن به حساب طرح؛

۳. هنگام اجرای ذبح برای اطلاع از پایان کار.

این رویه در هنگام خرید قربانی با روش های دیگر؛ مانند خرید از باجه های الکترونیک بانک راجحی و نمایندگی های پست سعودی و نمایندگی های جمعیت هدیه حجاج نیز با پرداخت قبض و رسید، انجام می شود.

## قربانگاه‌های طرح ساماندهی قربانی

### ۱. کشتارگاه‌های روباز:

کشتار در این کشتارگاه‌ها برای همه آزاد است و حاجیان و غیر حاجیان این امکان را دارند که در ورودی کشتارگاه با خرید هر تعداد گوسفند قربانی که تمایل دارند، به دست خود یا به وسیله کارگزاران طرح و تحت نظارت آنان، به ذبح و پوست کندن و نظافت آن اقدام کنند. واحدهای کشتارگاه‌های باز عبارت‌اند از:

الف) سالن «الف» از کشتارگاه شماره دو معیصم؛

ب) واحدهای «ب»، «د» و «ه»؛ و کشتارگاه جدید گوسفندان؛

ج) کشتارگاه شتر و گاو؛ در این کشتارگاه حاجیان به صورت مستقیم می‌توانند قربانی را از فروشنده خریداری کنند و برای هزینه‌های کشتارگاه؛ اعم از هزینه‌های فنی و خدمات شرعی و دامپزشکی و رساندن گوشت‌ها به نیازمندان، باید ۱۵۰ ریال سعودی نیز، علاوه بر مبلغ قربانی، پرداخت کند.

### ۲. کشتارگاه‌های بسته:

الف) کشتارگاه نمونه معیصم شماره یک؛

ب) سالن «ب» از کشتارگاه معیصم شماره دو؛

ج) کشتارگاه معیصم شماره سه.

در این کشتارگاه‌ها عملیات ذبح با نظام و کالت گرفتن از حجاج انجام می‌شود. برای وکالت گرفتن باید پیش‌تر از یکی از راه‌های مشخص شده، سندهای ذبح قربانی خریداری شود. سپس مجریان طرح، به نیابت از حج‌گزاران، به ذبح قربانی اقدام می‌کنند.

هر سی حاجی به بالا می‌توانند یک وکیل را از طرف خود برای اشراف و نظارت بر عملیات ذبح به قربانگاه بفرستند که باید مجوز ورود به قربانگاه نمونه شماره یک معیصم را داشته باشند. بعد از خرید و پرداخت قیمت قربانی و اطمینان از وارد شدن

مبلغ به حساب طرح یا وقتی که کارگزار کالابریگ یا سند قربانی را خرید، در این حالت کارپرداز و حج‌گزار در حقیقت به مسئولان طرح برای اجرای قربانی و کالت می‌دهد و با این کار ذمه او از ادای عمل قربانی بری می‌شود. البته همان‌طور که گفته شد، هنگام ثبت نام و پرداخت قیمت و اجرای قربانی، مراحل مختلف کار به کارپرداز اعلام می‌شود.

### قیمت قربانی در این طرح

هزینه انواع قربانی (اضحیه، هدی، فدیة، عقیقه و صدقه) معادل ۴۷۵ ریال سعودی است که از جمع ۳۷۱ ریال سعودی (برای قیمت متوسط هر رأس گوسفند) و ۱۰۴ ریال سعودی (برای هزینه‌های مشارکت در به کارگیری و حمل و نقل و توزیع) حاصل شده است.

دلیل ارزان‌تر بودن قربانی از طریق طرح قربانی نسبت به قیمت گوسفند در بازار، خرید عمده گوسفند توسط بانک توسعه اسلامی در موسم حج است. به علاوه این طرح، خیریه و غیرانتفاعی است و تأکید شده است با وجود ارزان‌تر بودن قیمت قربانی در این طرح، قربانی با توجه به همه نکات شرعی و بهداشتی که مراعاتش واجب و ضروری است، انتخاب می‌شود.

### راه‌های خرید قربانی

وسائل و کانال‌های سفارش و خرید عبارت‌اند از:

۱. پایگاه اینترنتی الاضحی؛
۲. بانک الراجحی؛
۳. پست سعودی؛
۴. جمعیت هدیه الحاج و المعتمر؛
۵. جمعیت خیریه النماء.

## مراکز توزیع گوشت قربانی در شهرهای مختلف عربستان بدین قرار است:

### الف) در منطقه مکه مکرمه:

۱. مراکز محله‌ها به وسیله صندوق‌های خیریه محله‌ها؛

۲. وقف نیکوکاری خیریه؛

۳. جمعیت خیریه؛

۴. جمعیت نیکوکاری؛

۵. صندوق خیریه؛

۶. بانوان امّ القراء؛

۷. حفظ النعمة؛

۸. مؤسسه خیریه؛

۹. وقف یعقوب بیگ؛

۱۰. وقف امیر بخاری؛

۱۱. هیئت خیریه مسجد ربوعی؛

۱۲. سردخانه‌های بن عثیمین؛

۱۳. مسجد نویصر؛

۱۴. دکتر سعود کاتب؛

۱۵. شیخ احمد حماد؛

۱۶. مهندس احمد زید؛

۱۷. شهرداری مکه؛

۱۸. دانش آموزان حرم مکی؛

۱۹. دار الحدیثة الخیریه؛

۲۰. اوقاف خیریه راجحی؛

۲۱. مؤسسه خیریه مکه مکرمه؛

۲۲. استاد محمد صح طف؛

۲۳. وقف سمیر نجار خیریه؛



۲۴. مطب خدمات خیریه؛
۲۵. مسجد شرایع عام؛
۲۶. ساختمان‌های رباط و غذاخوری خیریه منصور؛
۲۷. مختار انصاری؛
۲۸. استاد طل راوا؛
۲۹. اداره سواد آموزی شهر مکه (مکه بلا امیه)؛
۳۰. جمعیت نیکوکاری در رهاط و مدرکه؛
۳۱. مسجد حرس در شرایع؛
۳۲. استان جده؛
۳۳. جمعیت نیکوکاری؛
۳۴. مجتمع خیریه امیر منصور؛
۳۵. مؤسسه خیریه؛
۳۶. وقف نیکوکاری خیریه؛
۳۷. مسجد جمعان؛
۳۸. مسجد عبدالرحمان بن عوف؛
۳۹. مسجد عیبان؛
۴۰. مسجد سعد بن معاذ؛
۴۱. مسجد ابو زناده؛
۴۲. دفتر تکافل اجتماعی؛
۴۳. مرکز اُبی بن کعب؛
۴۴. جمعیت خیریه بانوان بحره؛
۴۵. جمعیت خیریه «بحره»؛
۴۶. معتمد محله صحیفه؛
۴۷. معتمد محله ثغر شرقی؛
۴۸. دکتر عصام کوثر؛
۴۹. نمایندگان بانک اسلامی؛

۵۰. کنسولگری دولت فلسطین؛
۵۱. مرکز پژوهش‌های کشاورزی؛
۵۲. جمعیت نیکوکاری در خلیص و قدید؛
۵۳. باشگاه جهانی جوانان مسلمان؛
۵۴. شیخ حسین بن محفوظ.

ب) منطقه طائف:

۱. وقف خیریه سمیر نجار؛
۲. جمعیت خیریه نیکوکاری در عشیره طائف؛
۳. صندوق خیریه؛

ج) منطقه مدینه منوره:

۱. صندوق خیریه؛
۲. وقف نیکوکاری خیریه؛
۳. غذاخوری خیریه ابو جابر؛
۴. جمعیت خیریه بانوان خیبر؛

د) دیگر مناطق عربستان:

۱. خیریه زاد در قصیم؛
۲. جمعیت خیریه نیکوکاری و خدمات اجتماعی «ینبع بحر»؛
۳. جمعیت نیکوکاری و خدمات «باحه»؛
۴. جمعیت خیریه عین ابن فهید «قصیم»؛
۵. دفتر تبلیغ و ارشاد «دوادمی»؛
۶. جمعیت جود بانوان خیریه «دمام»؛
۷. جمعیت خیریه بشملی «حائل»؛
۸. جمعیت ودر خیریه «خبر»؛
۹. جمعیت خیریه نیکوکاری «حائل» در عمائر بن صنعا؛
۱۰. جمعیت خیریه نیکوکاری «قصیم» در خصیبه؛

۱۱. جمعیت خیریه تنومه؛
۱۲. جمعیت خیریه نیکوکاری در تویم ریاض؛
۱۳. جمعیت خیریه مرکز ابانات قصیم؛
۱۴. دفتر تبلیغ مهاجران در پایگاه هوایی ریاض؛
۱۵. جمعیت خیریه نیکوکاری در رین قویعه؛
۱۶. مرکز رسیدگی به تازه مسلمانان ریاض؛
۱۷. جمعیت خیریه نماص؛
۱۸. دفتر اطلاع رسانی مهاجران بدائع قصیم؛
۱۹. جمعیت خیریه نیکوکاری در خرخیر؛
۲۰. جمعیت نیکوکاری عشیره سدیر (جاده سریع ریاض - قصیم)؛
۲۱. جمعیت خیریه بنی حسن باحه؛
۲۲. صندوق خیریه شعبه علا؛
۲۳. صندوق خیریه شعبه عیص؛
۲۴. صندوق خیریه شعبه ینبع بحر؛
۲۵. صندوق خیریه شعبه حناکيه؛
۲۶. صندوق خیریه شعبه نخیل؛
۲۷. صندوق خیریه در وادی فرع؛
۲۸. صندوق خیریه شعبه خیر؛
۲۹. صندوق خیریه شعبه مهد (مهد ذهب)؛
۳۰. صندوق خیریه شعبه ینبع نخل؛
۳۱. صندوق خیریه شعبه واسطه و بدر (واسطه)؛
۳۲. دفتر تعاونی تبلیغ و ارشاد قصیم؛
۳۳. جمعیت خیریه نیکوکاری در ضریه قصیم؛
۳۴. صندوق خیریه در مزاحمیه؛
۳۵. صندوق نیکوکاری خیریه در مرحب علیا (حائل)؛
۳۶. جمعیت جفر خیریه (احساء)؛
۳۷. جمعیت نیکوکاری در سلیل؛

۳۸. جمعیت نیکو کاری در احساء؛
۳۹. جمعیت نیکو کاری در بجادیه (دوادمی)؛
۴۰. مرکز خیریه سنابل در بکیریه و دفتر تبلیغ مهاجران در قصیم؛
۴۱. جمعیت خیریه در عیون جواء قصیم؛
۴۲. صندوق خیریه شروره؛
۴۳. مرکز احسان خیریه بریده؛
۴۴. جمعیت خیریه نیکو کاری در جوف؛
۴۵. جمعیت خیریه روضه حائل؛
۴۶. جمعیت خیریه خدمات اجتماعی عمران احساء؛
۴۷. دفتر آگاهی بخشی خدمات پزشکی نیروهای مسلح (ریاض)؛
۴۸. صندوق خیریه در قویعیه؛
۴۹. جمعیت نیکو کاری و خدمات اجتماعی قری در باحه؛
۵۰. دفتر تبلیغ مهاجران قصیم؛
۵۱. جمعیت خیریه نیکو کاری در طابه حائل؛
۵۲. جمعیت خیریه نیکو کاری در جله و تبراک (ریاض)؛
۵۳. جمعیت خیریه نیکو کاری در عقله صقور (قصیم)؛
۵۴. دفتر اطلاع رسانی مهاجران و خدمات پزشکی در وزارت دفاع (ریاض)؛
۵۵. هیئت اعزامی از گروه بهره‌وری قربانی بحرین، دمام سردخانه سند؛
۵۶. جمعیت خیریه حزم ام ساهک (دمام)؛
۵۷. جمعیت خیریه نیکو کاری در خیبر؛
۵۸. جمعیت خیریه نیکو کاری در بدلیهان (حائل)؛
۵۹. صندوق خیریه در عنیزه قصیم؛
۶۰. جمعیت خیریه نیکو کاری در ررح (باحه)؛
۶۱. جمعیت خیریه هدائن قصیم؛
۶۲. جمعیت نیکو کاری ابها؛
۶۳. دفتر تبلیغ مهاجران در مرات ریاض؛
۶۴. دفتر تبلیغ مهاجران در ام حمام (ریاض)؛

۶۵. جمعیت خیریه نیکوکاری در وادی شری (بلجرشی)؛

۶۶. جمعیت ملک عبدالعزیز بانوان در بریده قصیم؛

۶۷. جمعیت خیریه نیکوکاری در فویلق قویعه؛

۶۸. جمعیت خیریه احمر افلاج؛

۶۹. جمعیت خیریه نیکوکاری در عظیم (حائل)؛

۷۰. جمعیت خیریه فضول احساء؛

۷۱. جمعیت خیریه نیکوکاری در بلجرشی؛

۷۲. جمعیت خیریه بطیه احساء؛

۷۳. جمعیت خیریه خدمات اجتماعی نجران؛

۷۴. جمعیت نیکوکاری در محله بنی حریر و بنی عدوان باحه؛

۷۵. دفتر ندای مهاجران ریاض خضرا (قصیم)؛

۷۶. فرع جمعیت نیکوکاری در ریمان جنوب قصیم؛

۷۷. مجتمع خیریه بریده قصیم؛

۷۸. جمعیت خیریه در استان دایر بنی مک (جازان)؛

۷۹. جمعیت خیریه مبتلایان به فلج (ریاض)؛

۸۰. جمعیت خیریه خدمات اجتماعی طرف (احساء)؛

۸۱. جمعیت عمر بن خطاب در فویلق (قصیم)؛

۸۲. جمعیت خیریه جو (ریاض)؛

۸۳. جمعیت خیریه قرن ظبی در باحه؛

۸۴. دفتر تعاونی تبلیغ در مذنب (قصیم)؛

۸۵. دفتر تعاونی در بدیع و جمعیت خیریه نیکوکاری در بدیع (ریاض)؛

۸۶. دفتر اطلاع‌رسانی مهاجران در قواره (شم بریده)؛

۸۷. جمعیت خیریه استان حقل؛

۸۸. جمعیت خیریه نیکوکاری در بوستان متخصصین قصیم.

۸۹. دفتر اطلاع‌رسانی مهاجران بدائع قصیم؛

۹۰. جمعیت خیریه نیکوکاری در خرخیر؛

۹۱. جمعیت نیکوکاری عشیره سدیر (جاده سریع ریاض - قصیم)؛

۹۲. جمعیت خیریه بنی حسن باحه؛
۹۳. صندوق خیریه شعبه علا؛
۹۴. صندوق خیریه شعبه عیص؛
۹۵. صندوق خیریه شعبه ینبع بحر؛
۹۶. صندوق خیریه شعبه حناکيه؛
۹۷. صندوق خیریه شعبه نخیل؛
۹۸. صندوق خیریه در وادی فرع؛
۹۹. صندوق خیریه شعبه خیر؛
۱۰۰. صندوق خیریه شعبه مهد (مهد ذهب)؛
۱۰۱. صندوق خیریه شعبه ینبع نخل؛
۱۰۲. صندوق خیریه شعبه واسطه و بدر (واسطه)؛
۱۰۳. دفتر تعاونی تبلیغ و ارشاد قصیم؛
۱۰۴. جمعیت خیریه نیکو کاری در ضریه قصیم؛
۱۰۵. صندوق خیریه در مزاحمیه؛
۱۰۶. صندوق نیکو کاری خیریه در مرحب علیا (حائل)؛
۱۰۷. جمعیت جفر خیریه (احساء)؛
۱۰۸. جمعیت نیکو کاری در سلیل؛
۱۰۹. جمعیت نیکو کاری در احساء؛
۱۱۰. جمعیت نیکو کاری در بجادیه (دوادمی)؛
۱۱۱. مرکز خیریه سنابل در بکیریه و دفتر تبلیغ مهاجران در قصیم؛
۱۱۲. جمعیت خیریه در عیون جواء قصیم؛
۱۱۳. صندوق خیریه شروره؛
۱۱۴. مرکز احسان خیریه بریده؛
۱۱۵. جمعیت خیریه نیکو کاری در جوف؛
۱۱۶. جمعیت خیریه روضه حائل؛
۱۱۷. جمعیت خیریه خدمات اجتماعی عمران احساء؛
۱۱۸. دفتر آگاهی بخشی خدمات پزشکی نیروهای مسلح (ریاض)؛

۱۱۹. صندوق خیریه در قویعه؛
۱۲۰. جمعیت نیکوکاری و خدمات اجتماعی قری در باحه؛
۱۲۱. دفتر تبلیغ مهاجران قصیم؛
۱۲۲. جمعیت خیریه نیکوکاری در طابه حائل؛
۱۲۳. جمعیت خیریه نیکوکاری در جله و تبراک (ریاض)؛
۱۲۴. جمعیت خیریه نیکوکاری در عقله صقور (قصیم)؛
۱۲۵. دفتر اطلاع‌رسانی مهاجران و خدمات پزشکی در وزارت دفاع (ریاض)؛
۱۲۶. هیئت اعزامی از گروه بهره‌وری قربانی بحرین، دمام سردخانه سند؛
۱۲۷. جمعیت خیریه حزم ام ساهک (دمام)؛
۱۲۸. جمعیت خیریه نیکوکاری در خیر؛
۱۲۹. جمعیت خیریه نیکوکاری در بدلیهان (حائل)؛
۱۳۰. صندوق خیریه در عنیزه قصیم؛
۱۳۱. جمعیت خیریه نیکوکاری در ررح (باحه)؛
۱۳۲. جمعیت خیریه هدائع قصیم؛
۱۳۳. جمعیت نیکوکاری آبها؛
۱۳۴. دفتر تبلیغ مهاجران در مرآت ریاض؛
۱۳۵. دفتر تبلیغ مهاجران در ام حمام (ریاض)؛
۱۳۶. جمعیت خیریه نیکوکاری در وادی شری (بلجرشی)؛
۱۳۷. جمعیت ملک عبدالعزیز بانوان در بریده قصیم؛
۱۳۸. جمعیت خیریه نیکوکاری در فویلق قویعه؛
۱۳۹. جمعیت خیریه احمر افلاج؛
۱۴۰. جمعیت خیریه نیکوکاری در عظیم (حائل)؛
۱۴۱. جمعیت خیریه فضول احساء؛
۱۴۲. جمعیت خیریه نیکوکاری در بلجرشی؛
۱۴۳. جمعیت خیریه بطیه احساء؛
۱۴۴. جمعیت خیریه خدمات اجتماعی نجران؛
۱۴۵. جمعیت نیکوکاری در محله بنی حریر و بنی عدوان باحه؛

۱۴۶. دفتر ندای مهاجران ریاض خضرا (قصیم)؛
۱۴۷. فرع جمعیت نیکوکاری در ریمان جنوب قصیم؛
۱۴۸. مجتمع خیریه بریده قصیم؛
۱۴۹. جمعیت خیریه در استان دایر بنی مک (جازان)؛
۱۵۰. جمعیت خیریه مبتلایان به فلج (ریاض)؛
۱۵۱. جمعیت خیریه خدمات اجتماعی طرف (احساء)؛
۱۵۲. جمعیت عمر بن خطاب در فویلق (قصیم)؛
۱۵۳. جمعیت خیریه جو (ریاض)؛
۱۵۴. جمعیت خیریه قرن ظبی در باحه؛
۱۵۵. دفتر تعاونی تبلیغ در مذنب (قصیم)؛
۱۵۶. دفتر تعاونی در بدیع و جمعیت خیریه نیکوکاری در بدیع (ریاض)؛
۱۵۷. دفتر اطلاع رسانی مهاجران در قواره (شم بریده)؛
۱۵۸. جمعیت خیریه استان حقل؛
۱۵۹. جمعیت خیریه نیکوکاری در بوستان متخصصن قصیم.

امضای قرارداد مشارکت میان انجمن خیریه «نماء» با بانک توسعه اسلامی برای ارائه خدمات به پروژه «اضاحی».

انجمن نماء واقع در منطقه مکه مکرمه، برای سال ۱۴۳۹ قمری، قرارداد مشارکتی را با پروژه «اضاحی» منعقد کرده است که مدیریت این پروژه به عهده بانک توسعه اسلامی است.

رئیس شورای مدیریت انجمن نماء، جناب مهندس منصور بن احمد صبری، برای مشارکت انجمن خود با این پروژه ابراز خرسندی و افتخار کرد؛ چراکه افراد داوطلب برای خرید فیش پروژه می توانند این کار را در چارچوب مقررات و ضوابط انجمن نماء، و در شهرهای جدده، مکه و طائف از طریق سایت [www.namaa.sa](http://www.namaa.sa) انجام دهند.



ایشان توضیح داد که انجمن «نماء» از سال‌ها پیش بر اجرای پروژه‌های قربانی تأکید و اهتمام داشته تا کسانی که تمایل دارند به پیروی از سنت نبوی، قربانی کنند، این کار را با سهولت بیشتری انجام دهند. هدف دیگر این مجموعه، توزیع گوشت قربانی میان ده‌هزار خانواده زیر پوشش این انجمن است.

مشخصات و آمار این خانوارها نیز در بانک اطلاعات انجمن به صورت پیوسته در حال روزآمدسازی است.

این انجمن برای به کارگیری تیم کاری آموزش دیده و ماهر از میان جوانان عربستانی تلاش‌های زیادی کرده تا در مقر اصلی این انجمن در جده و نیز شعبه‌های آن در جده، مکه و طائف و نیز در مراکز سیار پذیرش مستقر در مشاعر مقدسه، قربانی کنندگان را پذیرش کنند. همچنین سردخانه‌های سیاری تدارک دیده شده تا گوشت‌های دریافتی از پروژه «اضاحی» را منتقل کنند و پس از بسته‌بندی بهداشتی و صحیح، آنها را به دست افراد زیر پوشش این انجمن برسانند.

از سوی دیگر مدیر کل پروژه «اضاحی»، آقای رحیمی بن احمد رحیمی، یادآور شد که این پروژه در آسان‌سازی مناسک قربانی برای حاجیان و افراد علاقه‌مند به انجام دادن قربانی، موفق بوده است. به طوری که حاجی یا قربانی کننده می‌تواند قربانی را از هر نقطه‌ای و از طریق اینترنت، خریداری کند.

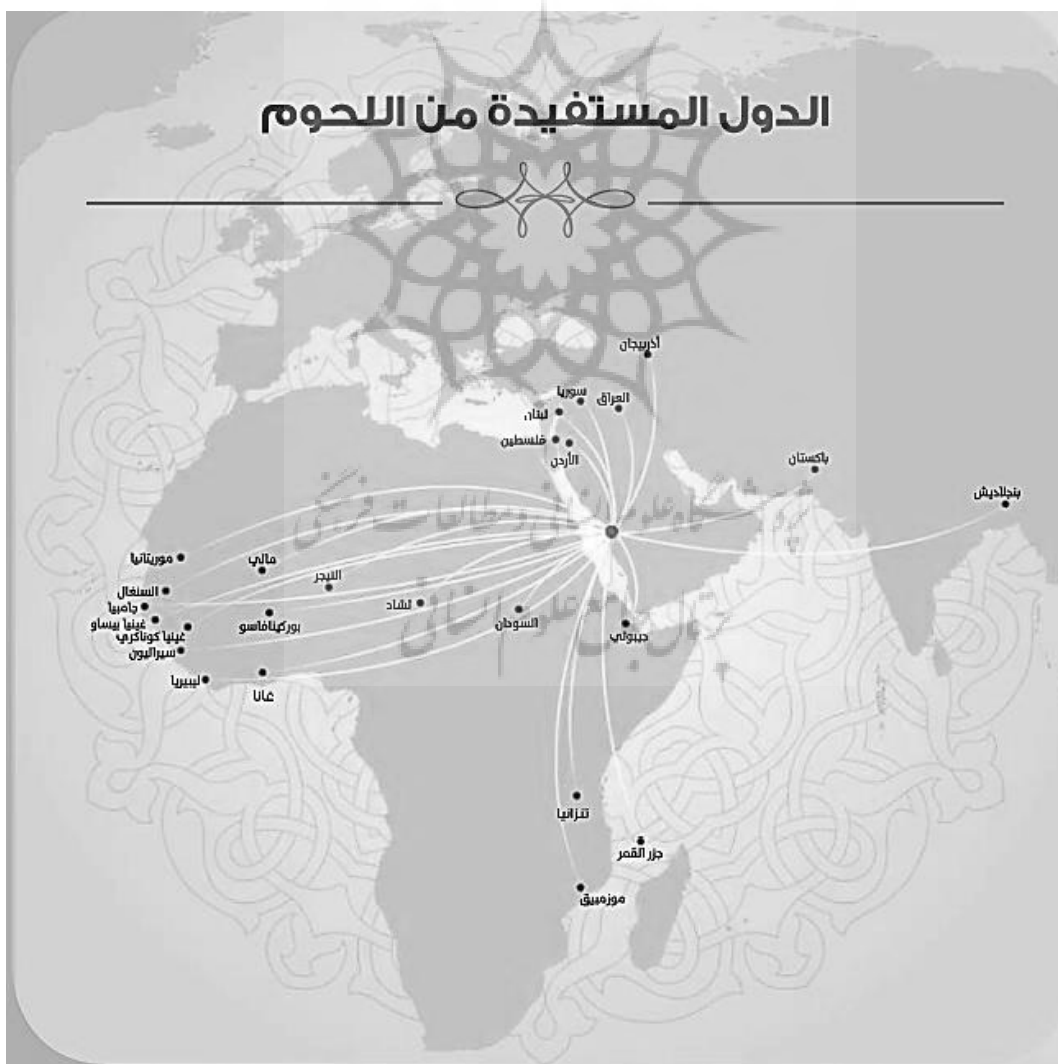
یادآوری می‌شود انجمن خیریه نماء تاکنون جوایزی را نیز به دست آورده که برجسته‌ترین آنها جایزه «تمیز» مکه و جایزه «فعالیت‌های خیریه برتر» در رده نهادهای اجتماعی بزرگ در سطح ملی، است؛ چرا که این انجمن به انسان و تلاش برای کاهش رنج نیازمندان و کمک به آنان برای خارج شدن از زمره نیازمندان، اهتمام فراوانی دارد. علاوه بر اینکه در زمینه حرفه‌ای و اجرای امور سازمانی و اداری، و بهره‌گیری از روزآمدترین شیوه‌ها و فناوری‌های تولیدی داخل کشور، و همچنین داشتن مشارکت‌های راهبردی با بخش دولتی، خصوصی و خیریه‌ها در میان دیگر انجمن‌های مشابه، سرآمد است؛ به طوری که این رویکرد موجب پدید آمدن نگاه ملی به توسعه پایدار اجتماعی شده است.

## کشورهای محل توزیع

از جمله کشورهای اسلامی که گوشت‌ها در آن توزیع می‌شود عبارت‌اند از:

عراق، بنگلادش، پاکستان، فلسطین، اردن، سودان، جیبوتی، تانزانیا، جزایر قمر (کمور)، موزامبیک، چاد، بورکینافاسو، نیجر، غنا، لیبیا، مالی، سیرالئون، گینه کوناکری، موریتانی، سنگال، گینه بیسائو، لبنان، سوریه، آذربایجان.

البته طبق گزارش‌های موجود از حج با هماهنگی‌های به عمل آمده با بعثه حج ایران در حج سال ۱۳۸۲ حدود ۹۹٪ حجاج ایرانی در این طرح شرکت کردند و ذبیحه قربانی مربوط به آنان که بالغ بر ۹۳۷۸۲ عدد می‌شود، پس از طی مراحل لازم و کاملاً شرعی



و بهداشتی، تماماً مصرف شده و خوشبختانه حدود ۳۵ هزار لاشه گوشت قربانی برای توزیع توسط کمیته امداد امام خمینی علیه السلام به لبنان حمل شد.

طبق این گزارش، چنانچه جمهوری اسلامی ایران آمادگی پذیرش گوشت قربانی را دارا باشد، بانک توسعه اسلامی در این زمینه نهایت همکاری را خواهد کرد.

بانک توسعه اسلامی آمادگی دارد با طرح موضوع واردات دام از ایران، با پیمانکاران طرف قرارداد خود و حتی پرورش مشترک در مراتع ایران، آنها را به خرید تشویق کند و پس از قربانی، بیشترین گوشت ذبیح حجاج ایرانی را مجانی تا بندر عباس حمل نماید تا در میان نیازمندان کشورمان توزیع شود (مقاله ارزیابی اجرای طرح قربانی در چهار سال متوالی، ۱۳۸۳، ص ۱)

فرایند همکاری بانک توسعه اسلامی با ایران؛ در دوره مدیریت آقای دکتر احمد علی پیگیری شد و نمایندگان بانک و مسئولان تأمین دام در عربستان از مراکز مختلف تولید دام در ایران بازدید کردند و تولید دام فساران اصفهان را مورد تأیید استانداردهای بهداشتی عربستان قرار دادند و از واردات دام از ایران و سرمایه گذاری برای آن استقبال کردند. ولی متأسفانه با اجرایی شدن این کار، دامپزشکی کشور در سال ۸۹ - به دلیل مغایر دانستن استانداردهای گوشت‌های قربانی با استانداردهای کشوری - ورود آن را ممنوع کرده و باعث معدوم شدن این گوشت‌ها در بندرعباس شد (مصاحبه نویسنده با آقای اسداللهی).

پس از تلاشی که ایران در سال ۱۳۸۹ برای انتقال گوشت‌های قربانی برای آسیب دیدگان سیل پاکستان از خود نشان داد و با تیره شدن روابط بین ایران و عربستان، مسئولان سعودی از اینکه گوشت قربانی را در اختیار مسئولان ایران قرار دهند، خودداری کردند و خود مسئولیت تقسیم قربانی را به عهده گرفتند (مصاحبه نویسنده با آقای اسداللهی).

## آمار قربانی‌ها

تعداد گوسفندهای قربانی شده به حسب سال:

تعداد	سال	تعداد	سال	تعداد	سال
۶۸۳۹۳۱	۱۴۲۷	۴۳۴۴۱۴	۱۴۱۵	۶۳۰۰۰	۱۴۰۳
۷۳۲۸۵۵	۱۴۲۸	۴۳۱۹۱۱	۱۴۱۶	۱۸۶۱۹۵	۱۴۰۴
۸۳۶۴۰۳	۱۴۲۹	۴۲۸۶۳۰	۱۴۱۷	۳۰۷۳۷۷	۱۴۰۵
۶۶۴۶۲۳	۱۴۳۰	۴۴۰۷۵۲	۱۴۱۸	۳۰۵۱۴۰	۱۴۰۶
۹۳۴۰۰۴	۱۴۳۱	۴۷۴۹۲۵	۱۴۱۹	۴۷۸۹۴۴	۱۴۰۷
۱۰۰۱۲۰۶	۱۴۳۲	۶۱۸۷۵۷	۱۴۲۰	۴۷۳۶۷۲	۱۴۰۸
۹۹۸۱۴۱	۱۴۳۳	۶۱۸۷۹۷	۱۴۲۱	۴۹۵۵۹۱	۱۴۰۹
۷۶۹۹۱۸	۱۴۳۴	۵۹۳۷۵۷	۱۴۲۲	۴۸۵۳۵۵	۱۴۱۰
۸۷۴۰۰۰	۱۴۳۵	۶۲۵۳۱۷	۱۴۲۳	۴۱۰۵۵۱	۱۴۱۱
۸۳۵۲۸۲	۱۴۳۶	۵۸۴۶۱۴	۱۴۲۴	۵۲۵۳۹۱	۱۴۱۲
۷۱۲۷۳۴	۱۴۳۷	۵۰۳۹۵۴	۱۴۲۵	۴۲۴۰۸۵	۱۴۱۳
		۵۷۴۱۴۱	۱۴۲۶	۵۲۰۰۷۴	۱۴۱۴

تعداد گاوها و شترهای قربانی شده به حسب سال:

تعداد	سال	تعداد	سال
۵۰۷۶	۱۴۲۴	۱۱۱۷۴	۱۴۱۱
۴۴۹۵	۱۴۲۵	۱۴۳۸۱	۱۴۱۲
۷۱۵۶	۱۴۲۶	۱۰۶۲۴	۱۴۱۳
۵۲۲۰	۱۴۲۷	۱۰۳۶۱	۱۴۱۴
۶۱۳۳	۱۴۲۸	۹۰۵۳	۱۴۱۵
۳۲۲۶	۱۴۲۹	۷۰۲۲	۱۴۱۶
۹۵۲۹	۱۴۳۰	۷۷۴۴	۱۴۱۷

میقات

۲۴۰۹	۱۴۳۱	۹۲۶۹	۱۴۱۸
۲۴۸۷	۱۴۳۲	۸۱۹۵	۱۴۱۹
۱۲۱۷	۱۴۳۳	۶۱۳۶	۱۴۲۰
۵۶۹	۱۴۳۴	۶۰۲۷	۱۴۲۱
۱۵۰۰	۱۴۳۵	۵۲۸۵	۱۴۲۲
۳۲۷	۱۴۳۶		۱۴۲۳
۳۷۲	۱۴۳۷		

## انواع قربانی‌های انجام‌شده در این مجتمع

۱. اضحیه؛ این قربانی‌ها از انواع قربانی تشکیل شده و ذبح آن در بازه زمانی پس از نماز عید تا غروب آخرین روز از ایام تشریق (سیزدهم ذی‌الحجه) انجام می‌شود.

۲. هدی؛ این قربانی نیز در همان بازه زمانی شرعی انجام می‌شود.

۳. فدیة؛ این قربانی که به عنوان جبران کننده یا جریمه خطایی در اعمال عمره و حج است در طول سال و بدون زمان مشخصی انجام می‌شود.

۴. صدقه؛ این نوع قربانی نیز در طول سال انجام می‌شود که زمینه را برای خیرات مسلمانان در هر وقت که نیاز بدانند فراهم می‌کند.

## مدیریت کشتارگاه‌های جدید

این کشتارگاه دارای اتاقک کنترلی است که قربانی کردن یک میلیون قربانی را طی ۸۴ ساعت، از شروع عید قربان تا پایان روز سیزدهم ذی‌الحجه با شش هیئت مختلف رصد می‌کند. این اتاق با استفاده از دوازده نمایشگر که به طور مستمر عملیات ذبح و سلاخی قربانی‌ها را در هشت کشتارگاه تابع طرح، مراقبت می‌کنند. این نمایشگرها به صورت زنده و مستقیم همه کشتارگاه را زیر نظر دارند تا با رخداد هر حادثه یا حالت فوق‌العاده‌ای، با رعایت سلسله مراتب و فوریت تمام، در مشکل مداخله کنند.

رییس مجموعه بانک توسعه اسلامی، ناظر کل طرح قربانی، مدیران گروه‌های اجرای ذبح، مدیر فروش، مدیر مالی و مدیریت حوادث غیر مترقبه در اتاق عملیات حضور دارند و همه امکانات لازم برای این طرح از سوی حکومت سعودی در اختیارشان قرار دارد. از دیگر وظایف اتاق عملیات، ارسال پیامک‌های توجیهی در موارد لازم به اصلاح یا تغییر در خط‌های ذبح، برای کارکنان کشتارگاه‌های مختلف با وسایل ارتباطی اختصاصی است. فعالیت‌های اتاق عملیات با طلوع فجر روز دهم ذی‌الحجه آغاز می‌شود و ۸۴ ساعت پیاپی ادامه دارد و پس از پایان عملیات ذبح و قرار گرفتن همه گوشت‌ها در سردخانه، به پایان می‌رسد. (<https://www.adahi.org>).

## وضعیت فعلی طرح

استاد رحیمی احمد، مدیر کل طرح قربانی، در مصاحبه‌ای درباره قربانگاه‌های جدید گفت:

عمل قربانی داخل مرزهای حرم مکه مکرمه در کشتارگاه‌های مجهز و مجوزدار، با پیشرفته‌ترین وسایل فنی انجام می‌شود که محیطی بهداشتی و مطمئن را برای انجام دادن عبادت قربانی فراهم می‌کند. آیین قربانی برای بیش از یک میلیون قربانی، از طلوع آفتاب روز مبارک عید قربان تا پایان روز سوم ایام تشریق طبق احکام شرعی انجام می‌شود.

وی رشد تعداد قربانی‌ها را در این سال‌ها نشان دهنده اعتماد حجاج بیت‌الله از سراسر جهان اسلام و بعثه‌های حج کشورهای مختلف به این طرح دانست.

وی تأکید کرد که در این موسم کشتارگاه‌های منطقه معیصم در مکه مکرمه با همکاری قصابان و ناظران شرعی و دامپزشکان، برای اطمینان از تحقق همه شرط‌های شرعی و بهداشتی در همه چهارپایان قبل و بعد از اجرای قربانی، در شیفتهای پیاپی انجام می‌گیرد.

استاد رحیمی از تلاش مستمر مدیریت طرح برای پایین نگهداشتن قیمت قربانی در حد ممکن تمام حجاج خبر داد و گفت که قیمت کالابرگ این موسم، ۴۷۵ ریال سعودی معادل ۱۲۷ دلار آمریکاست. او دلیل پایین بودن قیمت قربانی در این طرح را، با وجود

دقت بر انتخاب قربانی به نحو مطلوب، غیر انتفاعی بودن این طرح دانست.  
(<https://www.adahi.org/Arabic>).

ناظر عام این طرح از افزایش ۱۴۰۰٪ تعداد قربانی‌ها از زمان شروع این طرح در ۳۶ سال پیش خبر داد و افزود: تعداد قربانی‌های سال ۱۴۰۳ قمری بیش از ۶۳ هزار رأس بود؛ در حالی که در موسم حج گذشته به بیش از ۹۲۷ هزار رأس رسید.

استاد رحیمی احمد همچنین به امضای قرارداد میان تعدادی از بعثه‌های حج کشورهای مختلف با طرح قربانی در موسم فعلی حج (۱۴۳۹ قمری / ۲۰۱۸ میلادی) برای وکالت گرفتن به منظور ادای قربانی و توزیع گوشت آن میان فقیران حرم و ارسال مازاد آن به بیش از ۲۵ دولت از طریق هوا، دریا و خشکی در طول سال اشاره کرد که بعثه‌های حج ترکیه، هند، ایران، پاکستان و مالزی، از جمله این بعثه‌ها هستند.

وی با پیش بینی اینکه تعداد قربانی بعثه‌های حج کشورهای دیگر به بیش از ۴۲۰ هزار قربانی برسد، از تلاش مدیریت طرح برای جذب بعثه‌های بیشتر به این طرح سخن گفت تا بعثه‌های کمتری جذب دلال‌های خارجی شوند و بی‌هدف و بدون برنامه به قربانی پردازند و در نتیجه، برای بهداشت و محیط منطقه مشاعر مقدسه نیز خطر ساز شوند  
([www.adahi.org/Arabic/WorldwideDistribution/Pages/Distribution-Centers.aspx](http://www.adahi.org/Arabic/WorldwideDistribution/Pages/Distribution-Centers.aspx)).

این طرح با افزودن تجهیزاتی برای شمارش اتوماتیک و وزن کردن قربانی‌ها تکمیل شد. همچنین دو ساختمان چهار طبقه با ظرفیت شانزده هزار نفر برای سکونت کارکنان در موسم حج ساخته شد (<https://www.adahi.org/Arabic>).

همچنین به دلیل نیاز به فضای کشتارگاه وادی محسر، برای استفاده به عنوان ایستگاه اتوبوس، این کشتارگاه‌ها نیز به مجتمع معیصم انتقال یافت. در این کشتارگاه پیشرفته علاوه بر فناوری‌های سابق مربوط به ذبح و نگهداری قربانی، ایستگاهی نیز برای بهره‌وری از آلایش‌های دامی با ظرفیت پانصد تن در روز ایجاد شد که این آلایش‌ها و استخوان و پوست قربانی‌ها را به سرعت به کود طبیعی و فراورده‌های صنعتی تبدیل می‌کند؛ به گونه‌ای که هشت روز پس از پایان موسم حج، ایستگاه از تمام این آلایش‌ها تخلیه می‌شود. شرکت متحده تولید ژلاتین طبیعی و کپسول‌های درمانی که توسط این طرح با

همکاری بخش خصوصی تأسیس شده است، این مسئولیت را عهده‌دار است (مجازر المعیصم من الدفن فی العراء إلى إنتاج الجيلاتین) (www.alyaum.com/articles/827880/).

## وضعیت قربانی ایران در موسم سال ۱۳۹۷

به گفته آقای اسداللهی، قائم مقام بازرسی بعثه مقام معظم رهبری، تعداد قربانی‌های ایران در سال ۹۷ شمسی، ۸۳۲۵۶ قربانی بوده است که هر کدام به واحد پول ایران ۴۹۲ هزار تومان تمام شده است.

در این موسم چون موسم‌های قبلی تیمی بیست نفره تا پنجم ذی‌الحجه با بازدید از مزرعه حیوانات قربانی در منطقه‌الشمیسی، وضعیت شرعی و بهداشتی دام‌ها را پیش از ایام حج بررسی کردند. این گوسفندها از سودان و سومالی تهیه شده بودند و نظارت‌های بهداشتی و شرعی در مراحل مختلف انتقالشان به مزرعه و کشتارگاه‌ها اعمال می‌شد. در ایام تشریق و موسم قربانی نیز با استقرار نیروهای ذابح که در این سال ۶۵ نفر بودند، تمام قربانی‌های حجاج ایران ذبح شد. همچنین در هر سالن کشتار، یکی از روحانیون متخصص برای نظارت شرعی، مستقر می‌شوند و همه روحانیون و معین‌های کاروان‌ها امکان ورود به قربانگاه را برای نظارت دارند (مصاحبه با آقای اسداللهی).

در همه مراحل، نظارت شرعی وجود داشت و با مسؤلان هماهنگ شده بود که در صورت مشاهده دامی که فاقد شرایط قربانی مذهب شیعه است در هر مرحله باشد، دام باز پس داده شود.

## بستن یکی از کشتارگاه معیصم در حج ۱۴۳۹

بنا بر گزارش منابع مطبوعاتی، وزیر شئون شهری و روستایی دستور توقیف مدیرکل کشتارگاه‌های مکه و ارجاع وی به بازجویی را برای کوتاهی‌اش درباره کشتارگاه معیصم و نبود شرایط بهداشتی در آن، صادر کرد.

طبق این گزارش‌ها، وزیر مذکور با تشکیل کمیته‌ای، دستور توقف کشتارگاه رویاز معیصم را در مکه - به دلیل انباشته شدن قربانی‌ها و آلاینش‌های دامی در اولین روز ایام تشریق موسم حج سال ۱۴۳۹ قمری - صادر و قرارداد پیمانکار این طرح را متوقف کرد.



پیش از این خالد فیصل، امیر منطقه مکه، دستور بستن کامل مسلخ روباز معیصم را پس از انتشار کلیپی از وضعیت بهداشتی این کشتارگاه در شبکه‌های اجتماعی صادر کرده بود. یکی از شهروندان سعودی در این کلیپ با تصویربرداری از قربانگاه مرکزی معیصم و آلودگی این قربانگاه‌ها و ده‌ها قربانی تلنبار شده در این مرکز و کارگرانی که در وضعیتی غیر بهداشتی مشغول به کار بودند، خطاب به امیر مکه گفته بود:

«وینک یا خالد الفیصل وینک؟ بالله عليك هذه مكة»؛ «خالد فیصل کجایی؟ مکه را دریاب»

(<https://www.aremnews.com/news/arab-world/saudi-arabia/1465737>).

شهرداری مکه طی بیانیه‌ای مطبوعاتی اعلام کرد که قربانگاه یاد شده، غیر مکانیزه است که برای اهالی مکه اختصاص داده شده و کشتارگاه‌های مخصوص حجاج، جداست. همچنین این مرکز توضیح داد که مشکل مذکور زمانی به وجود آمده که بسیاری از حجاج به جای مراجعه به کشتارگاه‌های طرح قربانی، به صورت پیش‌بینی نشده به این قربانگاه مراجعه کردند و قصاب‌ها نیز با تخلف از قانون مهاجرت، این قربانی‌ها را پذیرفتند. همچنین شتابزدگی حجاج برای ذبح قربانی‌هایشان و رها کردن این قربانی‌ها بدون استفاده و بدون رعایت انضباط کشتارگاه، باعث انباشته شدن قربانی‌ها و آرایش‌های آنها شده است. این اطلاعیه افزود با توجه به این تعداد قربانی (۲۷۶۹۰ رأس گوسفند در یک روز)، بهره‌بردار این کشتارها نیز آمادگی لازم برای مراجعه این حجم بالا در یک زمان را نداشت (صحیفه عکاظ ۱۲ ذوالحجه ۱۴۳۹ - <https://www.okaz.com.sa/article/1666082>).

طبق اطلاعات مندرج در سایت الاضاحی، مدیریت طرح قربانی در حال حاضر مناقصه‌ای عمومی برای به کارگیری و نگهداری و بروزرسانی کشتارگاه‌های این طرح برای موسم حج آینده (۱۴۴۰ قمری) اعلام کرده است و طی آن از شرکت‌های تخصصی در این زمینه برای مشارکت در این مناقصه دعوت به عمل آورده است. پایان مهلت این مناقصه در ۲۴ ربیع‌الثانی سال قمری جاری و اجرای مناقصه در تاریخ ۲۵ ربیع‌الثانی خواهد بود (<https://www.adahi.org/Arabic>).

## راهکارهای برای آینده

یک مقام اجرایی بعثه پیشنهاد داد با توجه به فتوای برخی از مراجع به تخییر بین قربانی در قربانگاه‌های جدید و قربانی در وطن (مناسک حج ۹۶، ص ۴۱۵)، بهتر است که حجاج به قربانی کردن در وطن سوق داده شوند تا با این کار، هم از خروج ارز از کشور جلوگیری شود، هم فقرا و نیازمندان داخل کشور از حدود هشتصد تن گوشت قربانی بهره‌مند شوند. ضمناً ایشان تأکید کرد که می‌توان استفاده از گوشت قربانی‌های حجاج را به عنوان یکی از مفاد موافقت‌نامه برای حج آتی لحاظ کرد (مصاحبه با آقای اسداللهی).

گفتنی است این پیشنهاد، به دلیل فتوای مغایر بسیاری از مراجع تقلید، عملی به نظر نمی‌رسد و سرمایه‌گذاری برای صادرات دام به عربستان و همکاری با بانک توسعه اسلامی که سابقه نیز دارد، گامی مناسب‌تر است.

در همین راستا سرمایه‌گذاری برای انتقال گوشت قربانی، با توجه به هزینه‌ترابری آن، ضروری به نظر می‌رسد؛ چرا که سازمان حج به دنبال کاستن هزینه‌های حج است و انتقال این قربانی‌ها به ایران هزینه‌بر است؛ به نظر می‌رسد با توجیه حجاج نسبت به بهینه شدن استفاده از قربانی و بهره‌مندی آنان از گوشت قربانی‌شان امکان تأمین این هزینه از خود حجاج در ازای انتقال گوشت قربانی‌شان به ایران باشد. البته نباید فراموش کرد که این کار منوط به همکاری سازمان دامپزشکی کشور نیز هست.

### نتیجه‌گیری

قربانگاه‌های جدید معیصم در خارج از مکه با امکانات بسیاری فراهم شده و تا حد امکان جهات شرعی در آن رعایت شده است. همچنین هماهنگی با بعثه‌های حج کشورهای مختلف برای حضور قصابان و ناظران بعثه‌های مختلف، زمینه را برای تأمین جهات شرعی فراهم کرده است. افزون بر این، استمرار انتقال قربانی‌ها به مناطقی که قربانی‌کنندگان تمایل دارند، بر بهینه شدن مراسم قربانی و استفاده بهتر از گوشت‌های قربانی کمک کرده است.

1. [www.adahi.org/Arabic/WorldwideDistribution/Pages/Distribution-Centers.aspx](http://www.adahi.org/Arabic/WorldwideDistribution/Pages/Distribution-Centers.aspx)
2. [www.alyaum.com/articles/827880](http://www.alyaum.com/articles/827880) (مجازر المعیصم من الدفن فی العراق إلى إنتاج الجیلاتین)
3. [https://www.aremnews.com/news/arab-world/saudi-arabia/\(1465737](https://www.aremnews.com/news/arab-world/saudi-arabia/(1465737)
۴. ارزیابی اجرای طرح قربانی در چهار سال متوالی مقاله ۵، دوره ۱۳، شماره ۴۹، پاییز ۱۳۸۳، صص ۱۳۸-۱۳۰
۵. بهشتی سید محمد حسینی - حج در قرآن - دفتر نشر فرهنگ اسلامی - اول - تابستان ۱۳۶۵ - تهران
۶. (صحیفه عکاظ ۱۲ ذوالحجه ۱۴۳۹ - <https://www.okaz.com.sa/article/1666082>)
۷. مصاحبه با جناب آقای اسداللهی مسئول طرح قربانی، حج ۱۳۹۷ ش.
۸. مغنیه، محمد جواد، (۱۴۲۱ق)، فقه الإمام الصادق علیه السلام مؤسسه انصاریان، قم، دوم.
۹. مقاله از هندوستان تا حریم یار، سیری در سفرنامه حج مرحوم صاحب عبقات الأنوار علامه میر حامد حسین هندی، ترجمه و تحقیق: محمد علی مقدادی، فصلنامه «میقات حج» عدد ۱۴
۱۰. مکارم شیرازی ناصر، ۱۴۱۸ق، حکم الأضحیة فی عصرنا - انتشارات مدرسه امام علی بن ابی طالب علیه السلام قم، ایران، سوم.
۱۱. مناسک حج مطابق با فتوای امام خمینی و مراجع عظام تقلید، ۱۳۹۶ش، چاپ دوازدهم (ویرایش جدید)، پژوهشکده حج و زیارت، مشعر.